

Monumentnummer*: 519013

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status **rijksmonument**
Inschrijving register* **22 augustus 2002**
Kadaster deel/nr **82631/74**

*Woonplaats** **Breda** *Gemeente** **Breda** *Provincie** **Noord-Brabant**

Locatiennaam **Breda** *Locatieomschrijving*

*Kadastrale gemeente** **Breda** *Sectie** **B** *Kadastraal object** *Appartement aanduiding* *Grondperceel*
7396

Omschrijving**

Inleiding

RUITERSTANDBEELD van koning-stadhouder Willem III (1650-1702) op sokkel uit 1921. Willem III was Heer van Breda en prins van Oranje en voltooide het stadskasteel. In 1677 trad hij in het huwelijk met zijn nicht Mary Stuart; later werd hij, ten koste van zijn schoonvader, koning van Engeland. In de achttiende en negentiende eeuw verreezen in Groot-Brittannië beelden van de koning-stadhouder in Brixham, Londen, Hull, Bristol en Petersfield, maar in Nederland gebeurde dat pas in de twintigste eeuw. Het bronzen beeld is een ontwerp van beeldhouwer Toon Dupuis uit Antwerpen (1877-1937).

In 1902, tweehonderd jaar na zijn dood, is een Nationaal Comité met subcommissies in het hele land opgericht en in 1904 begon het inzamelen van geld. Na enig gedebatteer over de plaats waar het beeld moest komen, is gekozen voor Breda, welke stad van oudsher nauwe banden met het Oranjehuis had.

Een twintigtal kunstenaars reageerde op een oproep een ontwerp voor een standbeeld in te zenden. Drie van hen mochten in 1915 een uitgewerkt model maken: Charles van Wijk, Louis Vreugde en Dupuis. De jury koos het ontwerp van Van Wijk, maar deze overleed eind 1917 voor hij met de uitvoering kon beginnen. Daarna duurde het tweeënehalf jaar voor Dupuis de opdracht kreeg. Het beeld is gegoten bij Fonderie Nationale des Bronzes te Brussel en feestelijk onthuld op 8 oktober 1921.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Het standbeeld staat midden op het rechthoekige Kasteelplein.

De voor- of zuidkant van het beeld is naar de stad gericht en de achterkant naar het kasteel waarin de Koninklijke Militaire Academie is gehuisvest.

Omschrijving

Het ruiterstandbeeld staat op een ca. zes meter hoge rechthoekige gemetselde sokkel naar ontwerp van architect Dirk Roosenburg. Tussen het ruiterstandbeeld en sokkel ligt een natuurstenen plaat van wit travertijn. De verticale lijn van de sokkel wordt op de vier hoeken geaccentueerd door gehakte klimmende lijnen in een travertijnen band met inlegwerk van bladgoud. Aan de bovenkant is de band bekroond door gepolychromeerde en met bladgoud belegde wapenschilden van eerdergenoemde stadhouder en de stad Breda. In de voet van de sokkel zijn aan beide lange zijden twee parallelle gemetselde zitbanken opgenomen.

Het metselwerk van de sokkel bestaat uit handgevormde geelrode baksteen in Vechtformaat (afmetingen 3,3x 10,4x 22,7 cm) gemetseld in staand verband voorzien van een verdiepte voeg.

Willem III is afgebeeld als veldheer te paard. Op zijn hoofd draagt hij een driekante steek met pluimen. Twee pistolen hangen in houders aan weerszijden van het paard en de borst van Willem III is beschermd met een kuras. Aanvoerdersstaf in de rechterhand.

Waardering

Het ruiterstandbeeld van koning-stadhouder Willem III is van algemeen belang. Het heeft cultuurhistorische waarden: het is van belang als bijzondere uitdrukking van de wijze waarop het Oranjehuis werd geëerd door het op beperkte schaal oprichten van standbeelden; het is tevens van belang als herinnering aan het verleden van de stad en de rol van de Oranjes. Het heeft kunsthistorische waarde: het is van belang als voorbeeld van het werk van de landelijk erkende beeldhouwer Dupuis; het is tevens van belang vanwege de typerende vormgeving van de sokkel, ontworpen door Dirk Roosenburg; het is van belang wegens de hoogwaardige esthetische kwaliteiten van het ontwerp; het is van belang wegens het bijzondere materiaalgebruik. Het heeft ensemblewaarden: het maakt deel uit van een groter geheel, namelijk het deel van Breda dat in de directe nabijheid van het stadspaleis van de Nassaus ligt. Gaafheid/herkenbaarheid: het object heeft bijzondere betekenis wegens de situering, verbonden met de ontwikkeling en de geschiedenis van de stad.

Hoofdcategorie

Voorwerpen op pleinen en dergelijke

Subcategorie

Gedenkteken(D)

Functie

Gedenkteken(D6)

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument